

Förstudie av socialnämndens uppföljning och kontroll av barn och ungdomar som är placerade på HVB-hem och i familjehem

Förstudie

Kungsörs kommun

KPMG AB

2020-06-03

Antal sidor 7

Kungsörs kommun

Förstudie av socialnämndens uppföljning och kontroll av barn och ungdomar som är placerade på

2020-06-03

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Inledning/bakgrund	3
2.1	Syfte, revisionsfråga och avgränsning	3
2.2	Metod	4
3	Resultat av granskningen	4
3.1	Socialnämndens rutiner	4
4	Slutsats	7

Kungsörs kommun

Förstudie av socialnämndens uppföljning och kontroll av barn och ungdomar som är placerade på

2020-06-03

1 Sammanfattning

Vi har av Kungsörs kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en förstudie avseende kommunens rutiner kring verksamheten för placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

En placering är ett stort ingripande i en persons liv och ska föregås av en grundlig utredning som definierar vårdbehovet i syfte att vården kan utformas på bästa sätt för den enskilde och därmed också vara effektivt. Lagstiftningen ställer höga krav på att kommunen noga följer vården både under och efter vårdtiden.

För att bedöma om en fördjupad granskning bör göras avseende socialnämndens rutiner av verksamheten för placeringar av barn och unga har revisorerna beslutat att genomföra en förstudie inom området.

Sammanfattningsvis kan konstateras att inom vissa områden finns utförliga rutinbeskrivningar som beslutats av nämnden, medan det för andra finns processbeskrivningar eller bara avskrivningar av lagtext. För att säkerställa god handläggning är det av vikt att relevanta och tillräckliga riktlinjer finns tillgängliga.

Under året har en revidering av riktlinjerna påbörjats vilket förväntas vara färdig under året. Med anledning av den pågående revideringen förslår vi de förtroendevalda revisorerna att genomföra en granskning inom området efter att de nya riktlinjerna har implementerats.

2 Inledning/bakgrund

Vi har av Kungsörs kommuns revisorer fått i uppdrag att genomföra en förstudie avseende kommunens rutiner kring verksamheten för placeringar av barn och unga. Uppdraget ingår i revisionsplanen för år 2020.

Enligt Socialtjänstlagen ska kommunen sörja för att barn och ungdomar som riskerar att utvecklas ogynnsamt, får det skydd och stöd som de behöver. Där så är möjligt ska detta ske i samförstånd med den unge och dess föräldrar, men i vissa fall kan tvångsåtgärder vara nödvändiga, där lagen om vård av unga, LVU, blir tillämplig.

En placering är ett stort ingripande i en persons liv och ska föregås av en grundlig utredning som definierar vårdbehovet i syfte att vården kan utformas på bästa sätt för den enskilde och därmed också vara effektivt. Lagstiftningen ställer höga krav på att kommunen noga följer vården både under och efter vårdtiden.

De flesta av de barn och ungdomar som placeras på hem för vård eller boende, (HVB), idag placeras hos privata, enskilda utförare. Kommunerna som gör placeringarna, ansvarar för att kvaliteten i verksamheten är god.

Kungsörs kommuns revisorer bedömer att det finns en risk att barn och unga som placerats i familjehem eller HVB-hem inte får det stöd de behöver utifrån sina specifika behov och att konsekvenserna kan bli allvarliga om det finns brister i verksamheten.

För att bedöma om en fördjupad granskning bör göras avseende socialnämndens rutiner av verksamheten för placeringar av barn och unga har revisorerna beslutat att genomföra en förstudie inom området.

2.1 Syfte, revisionsfråga och avgränsning

Förstudien syftar till att översiktligt belysa socialnämnden arbetsformer för att säkerställa god kvalitet i de HVB-hem och familjehem som nyttjas för placering av barn och ungdomar. Förstudien ska översiktligt belysa om det finns rutiner för:

- övervägande/omprövning av placeringar?
- uppföljning av placeringar?
- besök från socialtjänsten och uppsikt vid placeringar?
- återkoppling till nämnden från genomförda uppföljningar?
- rekrytering och utredning av familjehem,
- att erbjuda familjehemsutbildning samt säkerställa att de bedriver en vård som håller god kvalitet?
- kvalitetssäkring av HVB-hem inför placering?

Förstudien omfattar placeringar av barn och unga beslutade av socialnämnden.

2.2 Metod

Förstudien har genomförts genom dokumentstudier och avstämningar med berörda tjänstemän.

Förstudien har granskats av enhetschef vid Utredningsenheten i Kungsörs kommun.

3 Resultat av granskningen

3.1 Socialnämndens rutiner

Socialnämnden har i olika utsträckning fastställa rutiner för olika områden, i flera fall är checklistor utformade av socialtjänsten som används i det praktiska arbetet, men utan tydlig förankring i beslutade rutiner.

Den 21 juni 2016, § 61 beslutade socialnämnden att fastställa dokumentet D, 37 *Riktlinjer för utredning, dokumentation och insatser enligt socialtjänstlagen och LVU till barn och ungdomar*. Dokumentet är en del av Kungsörs kommuns författningssamling och är således också tillgänglig för samtliga medarbetare i Kungsör.

I intervju med tjänstemän på socialförvaltningen i Kungsör framkommer att det under 2020 har pågått en översyn av dokumentet då senaste uppdateringen var 2016. Översynen kommer med anledning av att det har blivit felaktigheter med åren, exempelvis gällande barnperspektivet då barnkonventionen blev svensk lag. Dokumentet har också enligt tjänstemän på förvaltningen upplevts som föråldrat. Arbetet med nya riktlinjer görs utifrån Socialstyrelsens handböcker och ska enligt plan vara klart under året. När de nya riktlinjerna är fastställda är planen att göra enklare revideringar när lagar ändras och en översyn vartannat år.

Det nuvarande dokumentets innehåll är som rubriken antyder också rutiner och riktlinjer för det som berör myndighetsutövning mot barn och unga enligt socialtjänstlagen (2001:453) och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (1990:52). Dokumentet har en tydlig struktur med inledning, relevant lagstiftning, handläggning i aktualiserande av ärende, handläggning i form av utredning, de särskilda regler som gäller LVU, insatser och övriga delar, så som ej verkställa beslut och överklagan av beslut.

Inledning

I inledningen tydliggörs att kommunen har det yttersta ansvaret för att barn och unga får det skydd och stöd de behöver och att kommunens skyldigheter gällande detta regleras i SoL och LVU. Vidare klargörs också syftet med riktlinjerna; de utgör principer för vad som ska gälla för handläggning av inkomna ärenden och uppföljning av beslutade insatser för barn och unga. Riktlinjerna ska vara ett stöd och vägledning för handläggare i arbetet i syfte att uppnå rättssäkerhet och likabehandling i processens samtliga delar. Med barn och unga avses gruppen 0–20 år där ordet barn avser människor mellan 0–18 år.

Vidare beskrivs också behovet av samverkan med andra delar av offentlig förvaltning, samtidigt som ansvaret finns hos varje instans. De konstateras också att all verksamhet inom individ- och familjeomsorgen ska, så långt som det är möjligt

Kungsörs kommun

Förstudie av socialnämndens uppföljning och kontroll av barn och ungdomar som är placerade på

2020-06-03

bedrivs så den enskilde får delaktighet. För barn och unga ska barnets vilja tas i beaktande med hänsyn till barnets ålder och mognad, vilket stöds i SoL 3 kap. 5 §.

Relevant lagstiftning

Utöver SoL och LVU utgår även riktlinjerna från fler tillämpliga lagar:

- Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), alla anställda i offentlig förvaltning är skyldiga att följa lagen. I kap. 26 i OSL stadgas vad som gäller för socialtjänst och liknande kommunala verksamheter.
- Socialtjänstförordningen (2011:937), lagen ger kompletterande bestämmelser till SoL, LVU och i vissa fall även LVM.
- Förvaltningslagen (1986:223), gäller för handläggning av ärenden hos förvaltningsmyndigheter och lägger grunderna för god förvaltning
- Föräldrabalken (1949:381), innehåller bestämmelser som rör handläggning av vissa ärenden, så som faderskapsutredning, adoption samt beslut kring vårdnad, boende eller umgänge.

Utöver dessa lagar arbetas Kungsör även efter barnkonventionen som, vid riktlinjernas beslutande var ratificerade av Sverige och ska därmed följas.

Barnkonventionen bygger på fyra principer: barnet ska skyddas från diskriminering, barnets bästa ska betraktas i alla beslut, barnet har rätt till liv och utveckling samt barnet har rätt att säga sin mening och få den respekterad.

Sedan riktlinjerna beslutades har förvaltningslagen gjorts om och barnkonventionen blivit lag.

I kapitlet ingår även beskrivningar kring barnperspektivet, vistelsebegreppet, kvalitetskrav på socialtjänsten, Lex Sarah, dokumentation, delegation och BBIC.

BBIC står för *Barns behov i centrum* och är ett handläggnings och dokumentationssystem som har sin utgångspunkt i barnkonventionen och SoL.

3.1.1 Övervägande och omprövning

Rutiner återfinns i riktlinjerna i dokument D.73 under rubriken *Övervägande och omprövning* i kapitlet *Insatser*.

Riktlinjerna konstaterar att socialtjänsten noga ska följa värden av de barn och unga som är placerade och bevaka att värden inte pågår längre än nödvändigt samt att minst en gång var sjätte månad överväga eller ompröva värden. Vidare stadgas lagrum och innebörden av dessa för överväganden eller omprövande.

3.1.2 Uppföljning av placering

I kapitlet kring insatser i dokument D. 73 finns avsnittet *Uppföljning av vård och placeringar*. Avsnittet består av två referenser till lagstiftning samt ett konstaterande att genomförande- och vårdplaner utgör grunden för uppföljning av värden vid uppföljningsmöten.

2020-06-03

De två lagar som refereras till är SoF, 1 b §, vilken upphävdes genom lag 2015:995 och alltså innan datumet för beslut kring riktlinjerna. I den upphävda paragrafen konstateras den nämnd som beslutat om vård enligt SoL eller LVU noga ska följa vården. Det ska främst ske genom regelbundna personliga besök i det hem där den unge vistas, enskilda samtal med den unga, samtal med den eller dem som tagit emot den unge i sitt hem och samtal med vårdnadshavarna.

För de barn och unga som placerats med stöd av LVU står också i 13 § LVU att socialtjänsten noga ska följa vården, att omprövning av placeringen ska ske minst var sjätte månad och att om placeringen sker med stöd av 3 § och den unge har bott i samma familjehem i tre år från verkställandet ska nämnden överväga om det finns skäl för att ansöka om vårdnadsöverflytt enligt 6 kap. 8 § FB.

3.1.3 Besök från socialtjänsten och uppsikt under placeringarna

Inga särskilda rutiner finns beskrivet i riktlinjerna i D. 37 utöver den upphävda paragraf ur socialtjänstförordningen. Vid sidan om de beslutade riktlinjerna finns dock en processbeskrivning om hur uppföljning i familjehem funkar. Där beskrivs, utöver matchning och initialt besök innan placeringen påbörjats, även att besök ska ske inom 14 dagar från placering. Vidare sker telefonkontakt en gång i månaden och en uppföljning tre månader efter senaste beslut och en direkt innan övervägande eller omprövning.

3.1.4 Rekrytering och utredning av familjehem

För rekrytering och utredning av familjehem nämns inget i det omfattande dokumentet D. 37. Däremot finns det angivet specifikt för rekrytering och utredning av familjehem i en processbeskrivning samt i en matchningsrutin. Det senare dokumentet är en detaljerad beskrivning kring hur matchning ska ske för att tillgodose barnets behov. Där går att utläsa att steget från utredning till placering sker via en formaliserad process från barnhandläggare till familjehemssekreterare.

I processbeskrivningen framgår stegen för rekrytering och utredning av nya familjehem, från det att intresseanmälan inkommer till dess att ett matchningsmöte sker eller familjehemmen läggs i "banken" i väntan på en bra matchning. Beskrivningen av processen är fastslagen den 5 september 2017, däremot framgår inte av vem eller relevant lagrum.

3.1.5 Erbjudna familjehemsutbildning samt säkerställande om kvalitativ vård

Köping, Arboga och Kungsör har gemensamt undertecknat dokumentet *Fördjupad samverkan KAK – familjehemsvård* i vilket framgår bland annat att utbildningen *Ett hem att växa i* ska erbjudas till samtliga familjehem en gång per år.

Vidare framgår av tidigare nämnd processbeskrivning hur utbildningsprocessen ser ut. Alla familjehem inventeras för att se vilka som behöver utbildning, inbjudan skickas ut, utbildningen bereds genom att stämma av mot studiehandledningen från Socialstyrelsen, utbildningen genomförs och utvärderas. Processen fortsätter sedan från år till år.

Kungsörs kommun

Förstudie av socialnämndens uppföljning och kontroll av barn och ungdomar som är placerade på

2020-06-03

3.1.6 Kvalitetssäkring av HVB-hem inför placering

Vid placeringar i HVB-hem gäller likt alla placeringar att utredning görs och placering sker för att bäst tillgodose barnets behov. I Kungsörs riktlinjer skrivs att placering i HVB-hem endast får ske i hem som Kungsör har ramavtal med. I de fall vårdbehovet inte kan tillgodoses av någon med ramavtal får extern vårdgivare anlitas. När så sker görs en kontroll av HVB-hemmet för att garantera kvaliteten vilket oftast utförs av en familjehemssekreterare.

I intervju framgår också att en upphandling genomförs för tillfället tillsammans med kommunerna i Örebro län och Västmanlands län inom HVB-hem och skyddsboenden där kvalitetskraven tydliggörs för de bäge boendeformerna.

4 Slutsats

Sammanfattningsvis kan konstateras att inom vissa områden finns utförliga rutinbeskrivningar som beslutats av nämnden, medan det för andra finns processbeskrivningar eller bara avskrivningar av lagtext. För att säkerställa god handläggning är det av vikt att relevanta och tillräckliga riktlinjer finns tillgängliga.

Under året har en revidering av riktlinjerna påbörjats vilket förväntas vara färdig under året. Med anledning av den pågående revideringen förslår vi de förtroendevalda revisorerna att genomföra en granskning inom området efter att de nya riktlinjerna har implementerats.

Datum som ovan

KPMG AB

Annelie Svensson

Kommunal Revisor

Daniel Frisé

Kommunal revisor